

Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології
Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

Л. Ключко
Лариса КЛЮЧКО
«29» серпня 2025 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

другий (магістерський) рівень

АКАДЕМІЧНА РИТОРИКА

галузь знань - А Освіта

спеціальність - А4 Середня освіта (Українська мова і література)

освітньо-професійна програма - Середня освіта (Українська мова і література.
Англійська мова)

Мова навчання – українська

Погоджено науково-методичною
комісією
факультету іноземної та слов'янської
філології
«29» серпня 2025 р.
Голова *Н. В. Громова*
Громова Н. В., кандидат педагогічних
наук, доцент

Розробник:

Герман Вікторія Василівна, кандидат філологічних наук, доцент

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української мови і літератури

Протокол № 1 від «29» серпня 2025 року

Завідувач кафедри

Вікторія ГЕРМАН к.філ.н., доцент

СЕРТИФІКАТ

ВИВЧАЙ ТА РОЗРІЗНЯЙ:
інфо-медійна грамотність

підтверджує, що навчальна програма
«АКАДЕМІЧНА РИТОРИКА»,
підготовлена **ГЕРМАН В.В.**,

розроблена в рамках проєкту «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність», який виконується Радою міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX) за підтримки Посольств США та Великої Британії, у партнерстві з Міністерством освіти і науки України та Академією Української преси.

Навчальна програма спрямована на розвиток компетентностей критичного сприйняття інформації через інтеграцію інфомедійної грамотності в навчальний процес і рекомендована до впровадження.

Мехрі Драман,
Директор IREX в Україні

Валерій Іванов,
Президент АУП

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 5	магістр	Вибіркова	
		Рік підготовки:	
1-й		1-й	
Семестр			
1-й		1-й	
Лекції			
22 год.		6	
Практичні, семінарські			
28 год.		6	
Лабораторні			
Самостійна робота			
100 год.		138 год.	
Консультації:			
Вид контролю: залік			
Загальна кількість годин - 150			

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни – формування риторичної культуромовної особистості вчителя з ефективним мисленням, якісним мовленням та оптимальним спілкуванням; сприяння формуванню загальних і фахових компетентностей майбутніх учителів української мови і літератури, учителів англійської мови для успішного здійснення професійної діяльності та проведення наукового дослідження.

Завдання навчальної дисципліни – підготувати елітарну риторичну особистість вчителя, виробивши в студентів високий рівень культури мислення, мовлення та комунікації, виховати свідомого громадянина, патріота, високоморальну людину, яка здатна критично мислити, ефективно шукати інформацію, відрізняти факти від суджень, втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам, запобігати ризикам у комунікації, ідентифікувати й протидіяти стереотипам і дискримінації.

Академічна риторика – важливий складник сучасного освітнього процесу й модернізації навчання (особливо в регіональній мовній ситуації українсько-російського порубіжжя), відродження української риторичної традиції, бо охоплює гносеологічний, лінгвокультурологічний, мисленнєвий, естетичний, психологічний, педагогічний та інші аспекти.

Академічна доброчесність. Дотримання академічної доброчесності здобувачами вищої освіти передбачає: дотримання норм законодавства про авторське право і суміжні права; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; надання достовірної інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності, використані методики досліджень і джерела інформації; самостійне виконання завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей)

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866f.pdf).

Методи навчання: словесні, наочні, практичні методи інноваційних технологій, інтерактивного навчання, методи імітаційного навчання, проєктні методи, технології розвитку критичного мислення, мультимедійні технології, методи дистанційного навчання.

Методики та технології навчання: теоретико-інформаційні (усний виклад, бесіда, розповідь, пояснення, обговорення, доповідь, дискусія, консультування, аудіовідеодемонстрація), практико-операційні (вправи, алгоритми, експерименти, ігри), пошуково-творчі (сократівська бесіда, мозкова атака, творчий діалог, аналіз ситуацій), самостійна робота (складання тестів, тренінгів), контрольні-оцінювальні (виступ, тестування, контрольна робота).

2. Передумови для вивчення дисципліни

«Академічна риторика» – вибіркова дисципліна, яка в навчальному процесі займає дуже важливу позицію переходу від осягнення теоретичних основ риторики до формування професійної риторичної культури вчителя.

У системі підготовки майбутніх учителів вивчення риторики передбачає засвоєння основ класичної та сучасної педагогічної риторики як мисленнєво-мовленнєвої діяльності, спрямованої на переконання, вплив, досягнення цілей у процесі мовної комунікації, а також на вироблення у студентів умінь і навичок аналізувати й продукувати різні тексти публічних виступів перед різними аудиторіями відповідно до мети, призначення й умов спілкування.

Уміння мислити, говорити, доповідати, переконувати – це першооснова риторичної культури вчителя, вагомий показник його фахової майстерності. Тому технологія викладання риторики має бути побудована відповідно до вимог особистісно зорієнтованого, евристичного, культурологічного, діагностичного підходів до навчання, тобто охоплювати такі змістові компоненти, як засвоєння студентами теоретичних основ академічного красномовства; освоєння найкращих зразків виступів, доповідей, промов видатних педагогів минулого й сучасності, з'ясування характеристик майстерного виступу (риторичний аналіз); самостійне створення, виголошення й аналіз виступів як власних творчих продуктів;

взаємоаналіз творчих продуктів на основі взаєморецензій; використання набутих знань і вмінь у практичній роботі (навчальна й виробнича педагогічні практики, науково-дослідна робота, громадська, культурна діяльність тощо).

Формуванню навичок логічного мислення, переконливому впливу на слухача, ефективному вираженню своїх думок у будь-якому жанрі педагогічного спілкування сприятимуть глибокі зв'язки риторики з навчальними дисциплінами, вивченими студентами протягом навчання в бакалавратурі, – філософією, логікою, психологією, педагогікою, етикою, естетикою, фаховою українською мовою, стилістикою, культурою мови та ін.

3. Критерії оцінювання результатів навчання

Кількість балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
90-100	<p>Студент має глибокі знання теоретичних засад академічного красномовства і сучасних технологій їх практичної реалізації в різних жанрах і ситуаціях педагогічної діяльності; діє як риторична особистість з індивідуальним ораторським стилем.</p> <p>Демонструє риторичну культуру з ефективним мисленням, високоякісним мовленням та комунікативною реалізацією в педагогічному процесі. Здатний діяти на основі принципів професійної етики, дотримуватися правил академічної доброчесності. Виявляє високу моральність, взаємоповагу, толерантність, здатність до дискусії й співпраці</p> <p>Чітко, повно, логічно послідовно і правильно з'ясовує основні питання теорії риторики (визначає завдання курсу, статус риторики, зміст риторичних законів, основні аспекти взаємодії вчителя й учнів, риторичні джерела фольклору, етапи зародження і розвитку риторики, стан розвитку сучасної риторики, основні види і жанри риторики, специфіку жанрів педагогічного мовлення, особливості монологічного і педагогічного мовлення та ін. питання, достатньо і правильно ілюструє (в разі необхідності) прикладами; чітко, повно і правильно тлумачить значення термінів, правильно й доречно використовує їх у своєму мовленні.</p> <p>Уміє критично мислити, ефективно шукати інформацію, відрізнити факти від суджень, втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам, запобігати ризикам у комунікації, ідентифікувати й протидіяти стереотипам і дискримінації.</p>
82-89	<p>Студент в цілому правильно з'ясовує зміст основних теоретичних питань, однак допускає незначні помилки чи неточності; правильно з'ясовує зміст теоретичних питань, однак неповно викладає зміст; в цілому правильно з'ясовує зміст, однак допускає незначні помилки у наведенні прикладів, порушує логіку викладу тощо; в цілому правильно, але неповно чи неточно пояснює значення термінів, допускає незначні помилки у вживанні їх у мовленні.</p> <p>Студент під час виступів допускає незначні тактико-стратегічні прорахунки, мовні й мовленнєві огріхи, помилки в інтонуванні, паузуванні, візуальній взаємодії тощо, але при цьому має контакт з аудиторією, впевнено тримається у процесі спілкування, демонструє результати ефективного спілкування; знаходить правильне рішення у проблемних ситуаціях спілкування; не губиться у складних випадках; не порушує правил культури спілкування і не допускає грубих тактичних помилок.</p> <p>В основному вміє критично мислити, ефективно шукати інформацію, відрізнити факти від суджень, втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам, запобігати ризикам у комунікації, ідентифікувати й протидіяти стереотипам і дискримінації.</p>
74-81	<p>Знання студента досить повні, він вільно застосовує вивчений матеріал у стандартних ситуаціях; вміє аналізувати, робити висновки; відповідь повна, логічна, обґрунтована, однак з окремими неточностями; вміє самостійно працювати, може підготувати реферат і побунтувати його положення.</p> <p>Студент під час виступів допускає тактико-стратегічні прорахунки, мовні й мовленнєві огріхи, помилки в інтонуванні, паузуванні,</p>

	<p>візуальній взаємодії тощо, але при цьому в основному має контакт з аудиторією, досить впевнено тримається у процесі спілкування, демонструє результати спілкування; в основному знаходить правильне рішення у проблемних ситуаціях спілкування та не губиться у складних випадках; не порушує правил культури спілкування і не допускає грубих тактичних помилок.</p> <p>Не завжди виявляє вміння критично мислити, ефективно шукати інформацію, відрізнити факти від суджень, втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам, запобігати ризикам у комунікації, ідентифікувати й протидіяти стереотипам і дискримінації.</p>
64-73	<p>Студент частково правильно висвітлює теоретичні питання, виявляє неглибокі знання; при висвітленні теоретичних питань допускає фактичні й логічні помилки; плутається в датах, критеріях, категорійних ознаках, не дотримується логіки викладу; відповідь мало ілюстрована прикладами; у з'ясуванні термінів виявляє неглибокі знання, плутається, допускає фактичні помилки. У цифровому відношенні допускається від 54 до 40% обсягу правильних відповідей.</p> <p>Студент допускає тактичні і стратегічні прорахунки, що позначається на результаті спілкування; недостатньо володіє жанровою специфікою; має нестійкий контакт з аудиторією; часто допускає у мовленні помилки й неточності; у викладі думки бракує логіки й аргументів; допускає помилки у розв'язанні проблемних ситуацій; інколи губиться у складних ситуаціях спілкування; нечітко формулює запитання; висновки й узагальнення неповні й не завжди переконливі; не має стійких навичок аналізу й самоаналізу; недостатньо сформовані навички невербального спілкування тощо.</p> <p>Має помітні труднощі критично мислити, ефективно шукати інформацію, відрізнити факти від суджень, втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам, запобігати ризикам у комунікації, ідентифікувати й протидіяти стереотипам і дискримінації.</p>
60-63	<p>Студент знає більше половини навчального матеріалу, розуміє сутність навчальної дисципліни, може дати визначення понять, категорій (однак з помилками); вміє працювати з підручником, самостійно опрацьовувати частину навчального матеріалу; робить прості розрахунки за алгоритмом, але висновки не логічні, не послідовні.</p> <p>Студент допускає численні тактичні і стратегічні прорахунки, що позначається на результаті спілкування; недостатньо володіє жанровою специфікою; має нестійкий контакт з аудиторією; допускає численні мовленнєві помилки й неточності; у викладі думки бракує логіки й аргументів; допускає численні помилки у розв'язанні проблемних ситуацій; губиться у складних ситуаціях спілкування; нечітко формулює запитання; висновки й узагальнення не повні й не переконливі; не має стійких навичок аналізу й самоаналізу, невербального спілкування тощо.</p> <p>Поодинокі вміння критично мислити, ефективно шукати інформацію, відрізнити факти від суджень, втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам, запобігати ризикам у комунікації, ідентифікувати й протидіяти стереотипам і дискримінації.</p>
35-59	<p>Студент частково правильно висвітлює теоретичні питання, виявляє неглибокі знання; при висвітленні теоретичних питань допускає фактичні й логічні помилки; плутається в датах, критеріях, категорійних ознаках, не дотримується логіки викладу; відповідь</p>

	<p>мало ілюстрована прикладами; у з'ясуванні термінів виявляє неглибокі знання, плутається, допускає фактичні помилки.</p> <p>У переважній кількості ситуацій мовленнєвого спілкування студент виявляє свою безпорадність, нездатність логічно послідовно, правильно й переконливо вибудувати стратегію і тактику; не володіє повною мірою прийомами зацікавлення аудиторії; постійно губиться у складних ситуаціях; не тримає візуальний контакт; рухи, постава, жести і міміка демонструють невпевненість; не вміє чітко формулювати запитання, робити підсумок і узагальнення; допускає грубі композиційні, змістові й мовні помилки у монологічному мовленні тощо.</p> <p>Не виявляє інфомедійних компетентностей.</p>
1-34	<p>Студент володіє навчальним матеріалом на рівні засвоєння окремих термінів, фактів без зв'язку між ними: відповідає на запитання, які потребують відповіді „так” чи „ні”. Студент не здатний побудувати виступ з дотриманням логічної, психологічної, мовленнєвої та невербальної культури.</p> <p>Не виявляє інфомедійних компетентностей.</p>

Методи оцінювання:

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання. Накопичувальна бально-рейтингова система передбачає оцінювання компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою, за всі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності: виступ (виступ на занятті, доповідь, промова на наукових семінарах, конференціях, під час виховних і профорієнтаційних заходів тощо), дискусія, тестування, контрольна робота, поточний і підсумковий контроль, неформальне навчання.

Розподіл балів

Поточний контроль (лекції, практичні)									Разом	Сума
РОЗДІЛ 1					РОЗДІЛ 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T1	T2-3	К/р	Лекції		
Поточний контроль									63	100
8	8	4	4	8	8	8	4	11		
Контроль самостійної роботи					ІНДЗ				37	
4	4	4	4	4	5	12				

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

4. Засоби діагностики результатів навчання:

тестування,
контрольна робота,
виступи (доповіді, промови на наукових конференціях, під час виховних і профорієнтаційних заходів, організація полеміки й дискусії тощо).

5. Програма навчальної дисципліни Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АКАДЕМІЧНОЇ РИТОРИКИ РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ

Тема 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ АКАДЕМІЧНОЇ РИТОРИКИ

Тема 1.1. Риторика як лінгвістична наука, теорія ораторського мистецтва, теорія красномовства, мистецтво впливового слова. Риторика як навчальна дисципліна на гуманітарних факультетах. Риторика як систематична і синтетична наука. Зв'язок з іншими науками: філософією, логікою, психологією, культурою мови, лінгвостилістикою, літературознавством, етикою, сценічною майстерністю тощо.

Тема 1.2. Риторична особистість фахівця. Риторика як наука фахового успіху. Академічна риторика як навчальна дисципліна в педагогічних університетах. Мета і завдання академічної риторики. Риторична освіченість. Риторична компетентність. Риторична культура. Риторична особистість.

Тема 1.3. Риторичний ідеал класичної і сучасної риторики.

Тема 1.4. Основні поняття класичної риторики (мистецтва переконувати): логос, етос, пафос, топос. Основні розділи класичної риторики: інвенція, диспозиція, елокуція, елоквенція, меморія, акція.

Тема 1.5. Закони риторики: концептуальний, моделювання аудиторії, стратегічний, тактичний, мовленнєвий, ефективної комунікації, системно-аналітичний.

Тема 2. СИНКРЕТИЗМ РИТОРИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ВЧИТЕЛЯ

2.1. ЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ОРАТОРА

Тема 2.1.1. Логічні та психологічні засади промови. Вибір системи цінностей – аксіології. Прийоми аргументації. Вмотивована аргументація (факти, дослідження, закони, теорії). Аналогічна аргументація. Прямі та опосередковані аргументи (аргументи до подій, місця, обставин, ситуації, публіки, особи, авторитету, часу, протилежного тощо).

Тема 2.1.2. Застосування логічних доказів (авторитетні посилання, статистика, приклади). Застосування індукції (рух думки від конкретного до загального) та дедукції (рух думки від загального до конкретного), поєднання індуктивного й дедуктивного методів. Елементи сюжетності, інтрига в побудові виступу.

Тема 2.1.3. Логічна побудова виступу: закони тотожності, протиріччя, виключеного третього, достатньої підстави. Логічні помилки (підміна тези, недоведена основа доказу, визначення невідомого через інше невідоме, подання визначення через заперечення, «коло» в доказі, неврахування полісемії слова, об'єднання неспіввідносних понять, тавтологія, поспішні висновки та ін.).

Тема 2.2. ПСИХОЛОГІЧНА КУЛЬТУРА ОРАТОРА

Тема 2.2.1. Взаємодія оратора і слухачів. Принципи комунікативної співпраці. Психологічна налаштованість аудиторії, її бажання та інтереси. Оцінювання аудиторії (ступінь однорідності, соціально-демографічний склад, освіта, належність до певної професії, вік, стать, настрої). Здатність оратора до емпатії (розуміння психічного стану й почуттів іншої людини).

Тема 2.2.2. Прийоми збудження уваги слухачів: звертання, співпереживання (інтелектуальне та емоційне), розгляд парадоксальної ситуації, апеляція до інтересів аудиторії, прийом співучасті, звернення до авторитетів чи відомих джерел, гумористичне зауваження, емоційна розрядка, питання до аудиторії, прихований чи відвертий діалог.

Тема 2.3. НЕВЕРБАЛЬНА КУЛЬТУРА ОРАТОРА

Поняття про невербальну комунікацію. Класифікація невербальних засобів спілкування (кінесика, паралінгвістика, екстралінгвістика, візуальний контакт, проксеміка). Культура жестуляції, міміки, рухів тіла, пози оратора (кінетика). Енергетика мовлення оратора: темп, гучність, висота й сила голосу, артикуляція, інтонаційна виразність, паузи. Значення візуального контакту в спілкуванні. Дистанція між співрозмовниками, територіальні зони (проксеміка).

Тема 2.4. МОВЛЕННЄВА КУЛЬТУРА ОРАТОРА

Тема 2.4.1. Комунікативні ознаки мовної культури. Мовленнєвий артистизм. Мовне самовдосконалення оратора. Мовленнєвий самоаналіз.

Тема 2.4.2. Правильність мовлення як володіння орфоепічними, орфографічними, граматичними, лексичними, стилістичними нормами мови.

Логічність мовлення як забезпечення смислових зв'язків між словами й реченнями, смислова завершеність тексту. Точність мовлення як уміння вибрати адекватне мовне вираження дійсності відповідно до стилю й жанру. Ясність мовлення як доступність і зрозумілість змісту і форми висловленого. Чистота мовлення як відсутність позалітературних елементів (діалектизмів, просторічних слів, жаргонізмів, канцеляризмів, вульгаризмів, слів-паразитів тощо). Виразність мовлення як показник індивідуального стилю мовця, яка досягається засобами стилістики та поезики. Багатство мовлення як використання всього різноманіття мовних засобів, синонімії, фразеології, тропіки, стилістичних фігур тощо. Доречність мовлення як умілий добір мовних засобів відповідно до мети та ситуації спілкування. Сильова, контекстуальна, ситуативна, особистісно-психологічна види доречності. Доступність мовлення як здатність даної форми мови бути зрозумілою комунікантам, полегшувати сприйняття інформації. Емоційність мовлення як комунікативна якість, що забезпечується виражальними засобами. Естетичність мовлення як оптимальне мовне оформлення змісту, гармонія та цілісність тексту, якість його зовнішнього оформлення в писемній формі й виконання в усній.

Мовленнєвий артистизм. Мовне самовдосконалення оратора. Мовленнєвий самоаналіз.

Тема 2.5. МЕДІАКУЛЬТУРА ОРАТОРА

Тема 2.5.1. **Медіакультура** як здатність людини ефективно взаємодіяти з мас-медіа, адекватно поводитися в інформаційному середовищі, здійснювати ціннісно-вольову рефлексивну регуляцію інформаційної поведінки; сукупність духовних цінностей, створених інформаційно-комунікаційними засобами, що функціонують у суспільстві щодо елементів культури комунікації, пошуку, збирання, виробництва і передачі інформації, а також культури її сприймання соціальними групами та соціумом у цілому.

Тема 2.5.2 Синкретизм медіакультури:

- *медіаграмотність*: розуміння, як працюють медіа, власники; журналістські стандарти, редакційна політика; вміння визначати жанри журналістських повідомлень; розуміння понять цензури й самоцензури; вміння аналізувати рекламу, розрізняти її типи (соціальна, комерційна, піар тощо).

- *критичне мислення*: вміння ставити запитання, обґрунтовувати власну думку, оцінювати та інтерпретувати події, проводити паралелі з сучасністю, аналізувати передумови та причини події;

- *інформаційна грамотність*: вміння ефективно шукати інформацію, працювати з джерелами й першоджерелами; вміння відрізняти факти від суджень;

вміння систематизувати інформацію, висувати гіпотезу та оцінювати альтернативи;

- *соціальна толерантність*: вміння ідентифікувати та протидіяти мові ворожнечі, стереотипам і дискримінації; формувати навички етичного спілкування;

- *цифрова безпека*: розуміння цифрового сліду; навички кібербезпеки (протидія онлайн-шахрайству, шкідливим програмам);

- *візуальна грамотність*: уміння аналізувати фото, символи, інфографіку тощо;

- *стійкість до впливів, фактчекінг*: уміння ідентифікувати прояви пропаганди, ботів, тролів, фейки й маніпуляцію, вплив медіа на емоції;

- *інноваційність*: уміння втілювати ідеї завдяки онлайн-інструментам й використовувати едіа для соціального блага.

Тема 2.5.3. **Критичний аналіз медіатексту:**

- категорія медіа (жанр медіатексту та його характерні особливості);

- агентство медіа (автор та замовник медіатексту) та його позиція (ангажована, незаангажована, упереджена);

- контент, підготовлений за кошти і в інтересах замовника («джинса»); його характерні ознаки;

- аудиторія, на яку спрямована медіаінформація;

- які соціальні групи чи проблеми представлені в медіатексті; політичні та соціальні тенденції, що віддзеркалені в медіатексті;

- наявність симпатій чи антипатій авторів;

- роль заголовку: чи можна зрозуміти зміст тексту й зробити висновки лише за заголовком; чи відповідає заголовок інформації в тексті; чи містить заголовок категоричні твердження, які не можна перевірити;

- факти чи судження переважають у медіатексті;

- чи містить медіатекст приховані підтексти, неправдиву або викривлену інформацію (текст-фейк); з якою метою це зроблено: пародія; емоційний тиск; скомпрометувати; упередженість; вигода; вплив; пропаганда тощо;

- наявність стереотипних рішень у медіатексті;

- способи впливу на користувача та наявність намірів автора скорегувати його позицію;

- можливості порівняння окремих епізодів медіатексту з раніше отриманою інформацією із інших джерел;

- ознаки маніпуляції свідомістю користувача, ворожнечі, ненависті чи прихованої або відвертої власної позиції автора (авторів);

- мова медіаповідомлення, використання візуальних символів, інфографіки, фото, малюнків, графіків, інших позначок; аудіовізуальні, стилістичні особливості мови та їх відповідність конкретному сюжету; рівень їх відповідності змістовній частині медіаповідомлення;

- відчуття, ставлення, симпатії чи антипатії користувача (сприйняття медіаповідомлення користувачем).

Розділ 2. ЖАНРИ АКАДЕМІЧНОЇ РИТОРИКИ

Тема 1. ОСНОВНІ РИСИ, ВИДИ Й ЖАНРИ АКАДЕМІЧНОГО КРАСНОМОВСТВА ЛЕКЦІЯ ЯК ОСНОВНИЙ ЖАНР АКАДЕМІЧНОГО КРАСНОМОВСТВА

Тема 1.1. Основні риси академічного красномовства: змістовність, високий рівень науковості, аргументація, бездоганна логічність, доступність викладу, точність мислення, ерудиція, яскравість, емоційність, інформаційність, пізнавальна спрямованість, наочність. Види академічного красномовства: власне академічне (наукова доповідь, наукове повідомлення, реферат, огляд, полеміка); красномовство вищої школи (лекція, виступ на семінарському занятті, дискусія); шкільне красномовство (шкільна лекція, розповідь, опис, бесіда). Жанри академічного красномовства школи: лекція; доповідь; повідомлення; огляд; промова; усна рецензія; усна анотація; виступ на практичному занятті; обговорення; бесіда, дискусія, полеміка; захист реферату, курсової магістерської роботи.

Тема 1.2. Лекція як основний жанр красномовства вищої школи

Різновиди лекцій: власне наукові (науково-теоретичні); науково-методичні (навчальні – настановчі, оглядові, спеціального курсу); науково-популярні (лекція-огляд, лекція-показ, лекція-репортаж, лекція-бесіда, лекція-інструктаж, лекція-інформація, лекція-підсумок, лекція-спогад тощо).

Підготовка до лекції. Лекція як дослідження. Вибір теми. Настанова на загальну мету. Новизна, актуальність теми, конфлікт. Урахування інтересів аудиторії. Складання плану (простого, складного, цитатного). Збирання, нагромадження інформаційних матеріалів – виписки, анотації, тези, конспект (інвенція). Систематичний та алфавітний каталоги як джерела інформації; бібліографічний опис літератури (повний та скорочений). Обмірковування, структурування, підготовка коментарів, власних думок, пов'язаних із темою (диспозиція). Словесне оформлення думки, формулювання вступу, основної частини і висновків, остаточна редакція тексту (елокуція). Запам'ятовування тексту, обдумування невербальних засобів впливу на аудиторію, надання лекції індивідуального ораторського стилю (меморія). Виголошення лекції (акція).

Структура лекції. Вступ (тема, тези). Завдання вступу: викликати інтерес до теми, встановити контакт, підготувати слухачів до сприймання теми, обґрунтувати постановку питання. Основна частина (основний зміст, розгортання висунутих тез). Завдання основної частини: послідовно пояснити висунуті положення, підвищити інтерес до теми, підкреслити значення сказаного, висунути завдання. Висновки (узагальнення, формулювання суті висловленого в лекції, вказівки і побажання щодо подальшого опрацювання теми). Когезія. Ретроспекція. Проспекція.

Тема 2. ПРОМОВИ В АКАДЕМІЧНОМУ КРАСНОМОВСТВІ

Тема 2.1. Промова як жанр академічного красномовства. Історія виникнення й розвитку жанру промови. Античне епідейктичне красномовство: Аристотель і Цицерон. Ф. Прокопович – майстер епідейктичних промов. Види промов у сучасній вищій школі: епідейктичні (похвальні, урочисті); евхаристичні (подячні); вітальні (з певної нагоди); агітаційні та ін.

Тема 2.3. Основні риси промови: змістовність, логічність, доступність, лаконічність, образність, емоційність тощо. Роль імпровізації у промовах.

Тема 2.4. Етапи підготовки та структура промови. Роль вступу і висновків у промові оратора. Елокуція промови. Мовні та виражальні засоби. Невербальна культура оратора під час виголошення промови.

Тема 3. РИТОРИЧНА КУЛЬТУРА ДОПОВІДІ (ВИСТУПУ, ПОВІДОМЛЕННЯ)

Тема 3.1. Наукова доповідь (виступ, повідомлення) і стаття: спільне і відмінне. Етапи підготовки наукової доповіді. Риторичні вимоги до виголошення доповіді. Мовні засоби організації доповіді. Невербальна та психологічний контакт доповідача зі слухачами.

Тема 3.2. Мистецтво виступу-захисту наукової роботи. Етапи підготовки до захисту науково-дослідницької роботи. Структура захисту магістерської роботи. Логічна,

психологічна, мовленнєва, невербальна поведінка оратора під час захисту роботи. Прийоми зацікавлення слухачів під час захисту.

Тема 3.3. Реферування як процес аналітико-синтетичної роботи з науковими джерелами. Структура захисту реферату. Мовні кліше реферування.

Тема 3.4. Рецензування як критична оцінка наукового джерела. Структура усної рецензії. Мовні кліше рецензії. Усне анотування як узагальнювальна характеристика наукового джерела. Анотація, реферат-резюме і рецензія: спільне і відмінне.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ОРАТОРСЬКОГО ВИСТУПУ (риторичний аналіз)

1. Науковий рівень виступу.
2. Актуальність обраної теми.
3. Дотримання законів риторики: концептуального, моделювання аудиторії, стратегічного, тактичного, мовленнєвого, ефективної комунікації, системно-аналітичного.
4. Дотримання принципів змістовності, ерудованості, послідовності, аргументованості, несуперечності, доказовості, доступності, наочності.
5. Дотримання композиції виступу.
6. Культура мислення оратора: застосування логічних доказів, індукції, дедукції, елементи сюжетності, інтрига в побудові виступу, гнучкість мислення.
7. Психологічний стан оратора: упевненість-невпевненість, втома-бадьорість, зібраність-розгубленість, зосередженість-розсіяність тощо.
8. Взаємодія оратора і слухачів: уміння утримувати увагу слухачів, використання прийомів актуалізації уваги слухачів, майстерність застосування прийомів емоційної розрядки.
9. Культура мовлення оратора: володіння комунікативними якостями мовлення (логічність, точність, ясність, чистота, виразність, багатство, доречність, доступність, емоційність, естетичність, мовлення); мовленнєвий артистизм; мовленнєві помилки; енергетика мовлення (темп, гучність, висота й сила голосу, артикуляція, інтонаційна виразність, паузи).
10. Невербальна культура оратора: естетичність (доцільність, різноманітність, природність) жестикуляції, міміки, рухів тіла, пози; візуальний контакт з аудиторією.
11. Зовнішня культура оратора: відповідність зовнішнього вигляду ситуації спілкування (одяг, взуття, зачіска, аксесуари, макіяж тощо); щирість і повага до слухачів; культура поведінки.

6. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		лек	пр	кон с.	сп		лек	пр	кон с.	сп
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Аудиторна робота										
Розділ 1: Теоретичні засади академічної риторики.										
Риторична культура вчителя										
Тема 1. Теоретичні засади риторики	13	4	4		5	12	2	2		8
Тема 2. Логічна культура оратора	11	2	4		5	9	1			8
Тема 3. Психологічна культура оратора	9	2	2		5	9	1			8
Тема 4. Невербальна культура оратора	10	3	2		5	10				10
Тема 5. Полемічна культура оратора	11	2	4		5	10		2		8
Тема 6. Медіакультура оратора	5				5	10				10
Розділ 2. Жанри академічної риторики										
Тема 1. Риси та жанри академічного красномовства. Лекція як основний жанр академічного красномовства	11	4	2		5	9	1			8
Тема 2. Промова в академічному красномовстві	12	3	4		5	10		2		8
Тема 3. Риторична культура доповіді (виступу, повідомлення)	11	2	4		5	11	1			10
Комплексна контрольна робота.	7		2		5	10				10
Додаткова самостійна робота та ІНДЗ										
Тема 1. Риторична культура філолога (активна участь у фейсбук-групі)	15				15	15				15
Тема 2. Організація профорієнтаційної зустрічі з абітурієнтами (підготовка виступів, презентацій тощо) –	15				15	15				15
ІНДЗ: Стаття / тези з проблем риторики.	20				20	20				20
Усього годин	150	22	28		100	150	6	6		138

Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин (д/з)
1	Теоретичні засади риторики	4 / 2
2	Логічна культура оратора	4
3	Психологічна культура оратора	2
4	Невербальна культура оратора	2
5	Полемічна культура оратора	4 / 2
6	Риси та жанри академічного красномовства. Лекція як основний жанр академічного красномовства	2
7	Промова в академічному красномовстві	4 / 2
8.	Риторична культура доповіді	4
9	Комплексна контрольна робота	2
	Разом	28 / 6

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні

1. Абрамович С. Д., Чикарькова М. Ю. Риторика. Київ : Центр навч. л-ри, 2004. 472 с.
2. Білоусова Т. П. Риторика : навч.-метод. посіб. / Т. П. Білоусова, Кам'янець-Поділ. ун-т ім. І. Огієнка, каф. слов'ян. філології та заг. мовознавства. Кам'янець-Подільський : Буйницький О. А., 2011. 252 с.
3. Бондаренко Г. Л. Історія педагогічної риторики : навчальний посібник. Київ : Персонал, 2012. 276 с.
4. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація. Київ : Академія, 2006. 256 с.
5. Голуб Н. Б. Риторика. Черкаси : Вид-во ЧНУ, 2003.
6. Голуб Н. Б. Риторика у вищій школі. Черкаси : Брама-Україна, 2008. 400 с.
7. Каньоса П. С. Риторика : навч. посіб. / П. С. Каньоса; Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. Кам'янець-Подільський : Зволейко Д. Г., 2011. 207 с.
8. Кацавець Р. Ораторське мистецтво : підручник. Київ : Алерта, 2021. 250 с.
9. Коваленко С. Сучасна риторика. Тернопіль : Мандрівець, 2007. 184 с.
10. Колотілова Н. А. Риторика. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
11. Лісовський П. М. Суспільна риторика : навчальний посібник. Київ : Кондор, 2012. 244 с.
12. Куньч З. Українська риторична термінологія : історія і сучасність : монографія. Львів: Вид-во Нац. ун-ту «Львівська політехніка», 2006. 216 с.
13. Куньч З., Городиловська Г., Шмілик І. Риторика. Львів : Видавництво Львівської політехніки, 2016. 496 с.
14. Мацько Л. І., Мацько О. М. Риторика. Київ : Вища школа, 2006. 311 с.
15. Олійник О. Б. Риторика. Київ : Кондор, 2009. 169 с.
16. Онуфрієнко Г. С. Риторика : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 592 с.
17. Ораторське мистецтво : підручник / М. П. Требін, Г. П. Клімова, Н. П. Осипова та ін. Харків : Право, 2015. 208 с.
18. Риторика : навч.-метод. посібник / укл. Лариса Мафтин. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. 344 с.
19. Риторика : навчальний посібник / упор. Т. Ісаєнко, А. Лисенко. Полтава : ПолтНТУ, 2019. 247 с.
20. Сагач Г. М. Риторика. Київ : Ін Юре, 2000. 568 с.
21. Сербенська О. Культура усного мовлення : практикум: навч. пос. Київ : Центр навчальної літератури, 2004. 216 с.
22. Сивачук Н. П. Академічна риторика : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за заг. ред. канд. пед. наук. проф. Н. П. Сивачук. Умань : Сочінський [вид.], 2013. 374 с.
23. Спанатій Л. С. Риторика : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Ін Юре, 2008. 144 с.
24. Хоменко І. В. Еристика: підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2008. 280 с.
25. Чибісова Н. Г., Тарасова О. І. Риторика. Київ : Центр навчальної літератури, 2003. 228 с.
26. Шинкарук В., Теслюк В. Основи риторики : навчальний посібник. Київ : Ліра-К, 2021. 320 с.

Допоміжні

1. Бацевич Ф. С. Основи комунікативної лінгвістики. Київ: Академія, 2004. 342 с.
2. Байсара Л. І. Опорний конспект лекцій з курсу «Риторика» : посібник. Дніпропетровськ : РВВ ДНУ, 2008. 234 с.
3. Вандишев В. М. Риторика: екскурс в історію вчень і понять : навч. посібник. Київ : Кондор, 2003. 264 с.
4. Голуб Н. Б. Самостійна робота студентів з риторики. Черкаси : Брама – Україна. 2008. 232 с.

5. Глазунов С. В. Основи ораторського мистецтва та методики проведення занять. Дніпропетровськ : РВВДНУ, 2001. 144 с.
6. Гончарова О. М. Античне красномовство як дискурсивний феномен культури : монографія. Київ : НАКККіМ, 2011. 272 с.
7. Грицаєнко Л. М. Основи красномовства : навч. посіб. Київ : КНУТД, 2013. 245 с.
8. Денисюк С.Г. Комунікологія : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2015. 102 с.
9. Культура мовлення вчителя-словесника / уклад. О. М. Горошкіна. Луганськ : Навчальна книга, 2007. 111 с.
10. Нечволод Л. І., Паращич В. В. Риторика : збірник навчальних і контрольних вправ і завдань. Харків : Торсінг, 2004. 176 с.
11. Ораторське мистецтво : навч.-метод. посіб. / авт.-уклад: І. М. Плотницька та ін., за ред. І. М. Плотницької, О. П. Левченко. Київ : НАДУ, 2011. 126 с.
12. Основи ораторського мистецтва : практикум / уклад. О. І. Когут. Тернопіль: Астон, 2005. 296 с.
13. Павлюк Л. С. Риторика, ідеологія, персуазивна комунікація. Львів : ПАІС, 2007. 168 с.
14. Педагогічна риторика : історія, теорія, практика : монографія / за ред. О. А. Кучерук. Київ : КНТ, 2016. 258 с.
15. Середа Н. В. Основи риторики для бізнес-лідерів : ефективний публічний виступ : навчальний посібник. Київ : ДП «НВЦ «Пріоритети», 2016. 40 с.
16. Ткаченко Л. П. Сучасні аспекти дослідження риторики. Теорія і методика навчання : проблеми та пошуки : зб. наук. пр. Харків : ХНПУ, 2019. Вип. 16. С. 120–131.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

- Чернецька С. Антизахідна риторика в інфовійні. Хто налаштовує українців проти Заходу: URL: <https://go.detector.media/antizahidnaritorika-v-infovijni-hto-nalashtovuye-ukrayintsiv-proti-zahodudoslidzhennya/>
- Риторика: як навчитися гарно говорити. URL: <https://blog.agrokebety.com/rytoryka-yak-navchytysya-harno-hovoryty>
- Риторика як мистецтво, наука і навчальна література. Дидактичні матеріали. <https://umity.in.ua/topic/?id=663>
- Роль риторики в сучасному світі. URL: <https://zno.if.ua/?p=6307>
- Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова»: офіц. сайт. URL: <http://www.ukrbook.net>.
- Електронна бібліотека України. URL: <http://lib.com.ua>
- Електронна бібліотека україномовної літератури ЧТИВО. URL: <http://chtyvo.org.ua>
- Хоменко І. В. Еристика. Мистецтво полеміки : навч. посібник. Київ: Юрінком Інтер, 2001. 192 с. URL: <http://pda.coolreferat.com/Еристика - мис>
<http://yak-my-hovorymo.wikidot.com/>
<http://chak-chy-pravylnno-my-hovorymo.wikidot.com/>
<http://kultura-movy.wikidot.com/>
<http://nepravylno-pravylnno.wikidot.com/>
<http://www.slovnyk.net/>
<http://www.mova.kreschatic.kiev.ua/>
<http://lcorp.ulif.org.ua/dictua> («Словники України»)
<http://www.slovnyk.net> (Великий тлумачний словник сучасної української мови)
<http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm> (Українська мова: Енциклопедія)
<http://ulif.mon.gov.ua> (Український лінгвістичний портал)

Науково-методичні праці В. Герман з риторики

1. Академічна риторика: інтегрована програма навчального курсу (другий рівень освіти). Суми, 2020. 66 с. **(Сертифікат SREX).**
2. Василенко В., Герман В. Академічна риторика: навчальний посібник для студентів гуманітарних факультетів вищих навчальних закладів. Суми: ФОП Наталуха А. С., 2011. 276 с.
3. Герман В. Сучасна риторика вищої школи: програма навчального курсу. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2014. 20 с.
4. Герман В. Спецкурс «Академічна риторика» в системі фахової підготовки вчителя-філолога. *Українська література в загальноосвітній школі*. 2008. № 10. С. 49-59.
5. Герман В. Етичні джерела народного золотослова в сучасному риторичному ідеалі. *Філологічні науки*. Суми: Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2011. С. 59-68.
6. Герман В. В. Мовно-риторичні аспекти фольклорного дискурсу: монографія. *Фольклор: мовно-літературні особливості дискурсу*. Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2012. С. 91-141.
7. Герман В. В. Риторична культура як основа формування риторичної особистості вчителя. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 16. Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики*: зб. наук. праць. Київ: Вид-во НПУ ім. М. П. Драгоманова, 2013. С. 64-67.
8. Герман В. Роль доповіді у формуванні риторичної культури філолога (з досвіду практичної роботи). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. С. 40-50.
9. Герман В. Промова в системі формування риторичної культури майбутнього філолога (з досвіду роботи). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2016. № 1. С. 60-66.
10. Герман В. В. Риторична особистість учителя-філолога. *Filologia, socjologia i kulturoznawstwo. Teoretyczne i praktyczne aspekty rozwoju współczesnej nauki* (30.09.2015 – 01.10.2015). Warszawa Wydawca: Sp. z o.o. «Diamond trading tour», 2015. С. 71-74.
11. Герман В., Громова Н. Сучасні орієнтири формування мовнокультурологічної компетенції педагога (з досвіду викладання української мови за професійним спрямуванням). *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. № 9 (83). С. 219-229.
12. Герман В. Риторична культура вчителя в академічному просторі: навч. пос. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2018. 190 с.
13. Герман В., Громова Н.. Полемічна культура сучасного викладача й учителя української мови та літератури. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. – № 4 (88). – С. 17-27.
14. Герман В. Інтеграція проекту IREX «Вивчай та розрізняй: інфо-медійна грамотність» і курсу «Сучасна риторика». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал / голов. ред. А. А. Сбруєва*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. № 2 (96). С. 12-23.
15. Герман В.В. Синкретизм риторичної культури вчителя. *Nowoczesna nauka: teoria i praktyka: Mater. III Międz. Konf. Nauk.-Prakt. / Pod red. S. Gorniaka*. Katowice: Nowa nauka, 2019. S. 67-69.
16. Ораторське-мистецтво філолога-доповідача. *Nowoczesna nauka: teoria i praktyka: Mater. II Międz. Konf. Nauk.- Prakt. / Pod red. S. Gorniaka*. Katowice: Nowa nauka, 2018. s. 121-125.
17. Герман В. Формування риторичної особистості вчителя: проблемно-пошукові завдання для самостійної роботи. *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку*: матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (25-26 квітня 2019 року): збірник тез. Бердянськ: БДПУ, 2019. С. 85-87.
18. Герман В. Формування риторичної культури філолога-доповідача: М-ли конф. «Формування мовного естетичного ідеалу засобами навчальних дисциплін»: м-ли міжнар конф. 25 квітня 2019 р. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019.
19. Герман В. Полемічна культура викладача вищої школи: М-ли V міжнародної науково-практичної конференції «Інноваційний розвиток вищої освіти: глобальний, європейський та національний виміри змін» (16 квітня 2019 р.). Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. С. 161-166.

20. Герман В. Основні риси академічного красномовства вчителя. *Актуальні проблеми в системі освіти: заклад загальної середньої освіти – доуніверситетська підготовка – заклад вищої освіти*: зб. наук. праць матеріалів V Всеукраїнської науково-практичної конференції, 18 квітня 2019 р., м. Київ, Національний авіаційний університет / наук. ред. Н. П. Муранова. Київ: НАУ, 2019. С. 54-58.

21. Іван Франко – титан слова: націєтворчий, лінгвориторичний і синтаксичний виміри: монографія / авт. кол. В. Герман, Т. Дробна, Т. Ковган, Н. Харченко; за заг. ред. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2019. 134 с.

22. Невербальні засоби комунікації як запорука успіху оратора (тези магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман, Н. Соларьової. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А.С. Макаренка, 2014. 48 с.

23. Риторична особистість: теорія і практика / за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2015. 42 с.

24. Риторика: від теорії до практики (у таблицях і схемах) / за ред. В. В. Герман. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2017. 70 с.

25. Система тренінгів з риторики / укл. В. Герман, І. Куликовська. Суми: Сум ДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. 80 с.

26. Сучасна риторика вищої школи: зразки жанрів та поради ораторам (риторичний доробок магістрантів слов'янського відділення Інституту філології) / за ред. В. В. Герман, Д. М. Пишної. Суми: Вид-во СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2013. 68 с.

27. У пошуках риторичного ідеалу: практичні здобутки магістрантів факультету іноземної та слов'янської філології / за ред. В. В. Герман. Суми: ФОП Цьома С. П., 2016. 92 с.

28. Герман В. МЕДІАКУЛЬТУРА ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА: ПРАКТИКА ФОРМУВАННЯ В КУРСІ «СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2021. № № 1 (105). С. 121-131.

29. Герман В. Медіакультура оратора: з досвіду впровадження сертифікованої програми «Академічна риторика» у вищій педагогічній освіті. *Інфомедійна грамотність – невід'ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти*. Київ: Академія української преси, 2021. С. 60-66.

30. Герман В. МЕТОДИКА ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ В «АКАДЕМІЧНУ РИТОРИКУ» (ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ). *Методика інтеграції в проєкті «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність*. Київ: Академія української преси, 2021. С.

31. Герман В., Громова Н. Інтеграційний підхід до формування медіакультури вчителя-словесника в курсах «Сучасна українська літературна мова» і «Методика навчання української мови». *Scientific Collection «InterConf»*, (44): with the Proceedings of the 8th International Scientific and Practical Conference «Scientific Research in XXI Century» (March 6-8, 2021). Ottawa, Canada: Methuen Publishing House, 2021. С. 166-177/

32. Сердюк К. І. Харизма сучасного вчителя-оратора. *Філологічні студії*: збірник статей студентів, магістрантів, молодих учених / за ред. В.В. Герман. Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. С. 52-58.

33. Прихідько Ю. Риторична культура вчителя в жанрах академічного красномовства. *Філологічні студії*: збірник статей студентів, магістрантів, молодих учених / за ред. В.В. Герман. Суми: Вид-во Сум ДПУ ім. А. С. Макаренка, 2021. С. 35-40.

34. Герман В. Риторична особистість філолога. *Формування культуромовної особистості фахівця в умовах неперервної освіти: монографія* / авт. кол. О. Семенов, В. Герман, Н. Громова, І. Левенок, Н. Пономаренко // за заг.ред. О. Семенов. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. С. 87-114.

35. Герман В. Інтеграція проєкту IREX «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність» і курсу «Сучасна риторика». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2020. № 2 (96). С. 12-23.

36. Герман В. МЕТОДИКА ІНТЕГРАЦІЇ ІНФОМЕДІЙНОЇ ГРАМОТНОСТІ В «АКАДЕМІЧНУ РИТОРИКУ» (ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ). *Методика інтеграції в проєкті «Вивчай та розрізняй: інфомедійна грамотність*. / Редкол.: В. Ф.

Іванов (голов. ред.) [та ін.]. Київ: Академія української преси, IREX, Центр вільної преси 2022. С. 45-52.

37. Герман В.В. Формування полемічної культури риторичної особистості. *Культуромовна особистість фахівця у XXI столітті: збірник матеріалів V міжнародної науково-практичної конференції* (м. Суми, 2021 року) / за ред. О. М. Семенов. Суми: Видавництво СумДПУ ім. А. С. Макаренка, 2022. Випуск 5. С. 28-33.

38. Герман В., Громова Н. Формування медіакультури майбутнього вчителя-словесника в циклі професійної підготовки *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. № 6 (120). С. 49-63.

39. Герман В. В., Устименко О. Ю. Риторичні вміння в шкільному курсі української мови: теоретичний аспект. *Молодий вчений*. 2023. № 9 (121) вересень. С. 98-103.

9. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Конспекти лекцій.
2. Інструктивно-методичні матеріали до практичних занять.
3. Методичні рекомендації до самостійної роботи студентів.
4. Контрольні завдання для проведення проміжного контролю.
5. Навчально-методичні й навчальні посібники автора програми.
6. Мультимедіа й аудіо- та відеоматеріали.